

HÖST 2024

Handikapparkering

John L.H. Langdon Down

Charlotte i Storbritannien

Anpassad grundskola och gymnasieskola

SE BAKSIDAN

INNEHÅLL

- 3 Visste du att...?
- 4-5 Från ABBA till Tomas Ledin
- 6-7 Charlotte i Storbritannien
- 8-11 Handikapparkering
- 12-13 Café Smått & Gott
- 14-15 Pantsystemet 40 år
- 16-19 Att mjölka kor
- 20-21 Lättläst: Ingridis idé
blev 8 sidor
- 22-25 Lättläst: Anpassad grundskola
och gymnasieskola
- 26-27 John L.H. Langdon Down
- 28 Hjälp gärna till

**De här har bidragit med
material i detta nummer:**

Stina Palm

Charlotte Björk

Om ni har något ni skulle vilja ha med i tidningen eller idéer om vad vi kan skriva om kan ni maila oss på:
dagligverksamhet.Papper-stygn@harnosand.se

Stina

Visste du att...?

KÄLLA: Wikipedia, Youtube, lagertius.se

Lågkaloriprodukter innehåller mer kalcium (högre koncentration) än andra, för att kalciumet inte är utblandat med fett.

Flodhästar och hästar är faktiskt avlägsna släktingar.

Vill du veta om din husdjurssköldpadda är en pojke eller en flicka? Lyssna nog! Honsköldpaddor väser och hansköldpaddor grymtar.

Josef Stalin brukade låta ta bort personer från foton efter att de hade dött eller avsatts från sina poster.

USAs första president George Washington (på posten 1789-1797) bodde inte i Vita huset. Den förste som bodde där var nästa president John Adams (på posten 1797-1801).

Finland har fler bastur än bilar.

60% av världens sjöar (totalt 3 miljoner) finns i Kanada.

90% av världens befolkning bor ovanför ekvatorn.

90% av Nederländerna ligger under havsnivå. 90% av Libyen är öken.

Eiffeltornets höjd kan variera upp till 6 tum (15,24 centimeter) beroende på temperaturen.

Piloter och andrepiloter måste äta olika mat så att de inte båda blir matförgiftade.

Ingen av The Beatles kunde faktiskt läsa noter.

De flesta varuhus tenderar att spela långsammare musik för att göra kunderna långsammare och få dem att handla längre. Det motsatta gäller för restauranger.

Kina tog inte sin första OS-medalj förrän 1984 (man tog ingen i det enda OS man deltog i innan, Helsingfors 1952). 2024 tog man näst flest medaljer, 91.

Både volleyboll och basket uppfanns i den amerikanska delstaten Massachusetts.

Från ABBA till Tomas Ledin

Min svenska favoritmusikgrupp är ABBA.

En av mina svenska favoritartister är Tomas Ledin.

Att det finns kopplingar känner nog många till.

Men låt oss nu reda ut det.

I början av sin artistkarriär i början av 1970-talet fick Tomas möjlighet att åka på världsturné med och vara förband till ABBA.

ABBAs medgrundare Stikkan Anderson startade skivbolaget Polar Music och musikförlaget Sweden Music.

Stikkan instiftade musikpriset Polar Music Prize, som hans dotter Marie idag är VD för.

Marie är sedan 1980-talet gift med...

Tomas Ledin.

TEXT OCH FOTO: Stina Palm

Konsert, Norrporten Arena, Sundsvall 24 augusti 2012

Loggan och affischen är gjord av Martin Feldt.

Det som senast var Café Södra Sundet i sjukhusets befintliga restaurang, flyttade i april in mittemot Papper och Stygns butik på Storgatan 30 och blev Café Smått & Gott.

Caféet har bl. a. smörgåsar, sallader, stora chokladbollar, småkakor, bullar och hela mjukkakor.

Man tar inte beställningar.

Det är som synes öppet 4 dagar i veckan.

Observera att man inte har kortbetalning, det är Swish eller kontanter som gäller.

TEXT: Stina Palm

FOTO: Martin Feldt

Jag var på snabbvisit en majmåndag, då var det arbete bakom kulisserna som gällde. I stora, fina, praktiska lokaler. Det är mycket förarbete.

Caféet har 11 deltagare och 5 personal.

Eftersom det var stängt jobbade jag bara den här dagen, men jag har köpt en del gott bakat där.

Martin var in och fotade en dag när det var full aktivitet i lokalerna

London & Cardiff

Jag besökte London i några dagar i juli med en vän. Vi besökte Harry Potter Studio Tour vilket var trevligt för en potternörd som jag är. Vi åkte också London Eye (det stora parisershjulet).

Vi gick i St. James's Park och såg flera söta ekorrar varpå vi gick till det klassiska turistmålet Buckingham Palace.

Vi tog en liten avstickare till Wales huvudstad Cardiff också och där besökte vi Cardiff Castle. Vi besökte en kyrka som heter St. John The Baptist Church. Det är något speciellt att gå in i en ny kyrka för första gången.

Det var trevligt och roligt att komma iväg och se London och speciellt Harry Potter Studio Tour.

TEXT OCH FOTO: Charlotte Björk

Handikapparkering

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Transportstyrelsen, locum.se,
reserarchgate.net, brukarkort.se

Handikapparkeringsplats

En handikapparkeringsplats måste ligga på plan mark och ha en jämn och hårdgjord yta. Ytan ska vara fast, jämn och halkfri. Lutning ska ej överskrida 1:50 (2%) åt något håll. Den ska vara markerad med en handikappsymbol.

Det får inte finnas trottoarkanter eller andra hinder på vägen från parkeringen till naturområdet.

5% av det totala antalet parkeringsplatser, dock minst 1, ska vara avsedd för fordon där föraren har godkänt parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Om det finns 1000 parkeringsplatser i en stad (det är en siffra jag läst), då behöver alltså 50 vara handikapparkeringar.

Parkeringsplatsen ska vara placerad max 25 meter, helst inom 10 meter, från entré.

Parkeringsplatsen ska vara tydligt skyltad, även vintertid, med marksymbol, hänvisningsskylt samt en väl belyst yta.

Minst en parkeringsplats för rörelsehindrade ska vara 5 meter bred. Breddmått kan minskas om fri gångyta bredvid kan användas, för att möjliggöra i- och urstigning via sidmonterad ramp på fordonet.

Parkeringstillstånd för rörelsehindre

Tillståndet kan utfärdas både till rörelsehindre som kör själva och sådana som behöver hjälp av föraren utanför fordonet, som jag själv.

Ett tillstånd får endast utfärdas till en rörelsehindrad med varaktigt funktionshinder som innebär stora svårigheter att förflytta sig på egen hand.

Transportstyrelsen anser att bedömningen av om en rörelsehindrad, som inte själv kör motordrivet fordon, regelbundet behöver hjälp av föraren utanför fordonet bör grundas på sökandens förmåga att ensam invänta föraren vid målpunkten.

Styrelsen anser även att bedömningen av stora svårigheter att förflytta sig på egen hand bör grundas på samlad påverkan på förmågan att förflytta sig med ev. hjälpmedel.

Giltighet och användning

Ett parkeringstillstånd gäller under en viss tid, dock i längst 5 år.

Parkeringstillståndet gäller i hela landet och ger dig rätt att parkera under högst 3 timmar där parkering enligt en lokal trafikföreskrift är förbjuden eller tillåten under kortare tid än 3 timmar, rätt att parkera under högst 24 timmar där parkering enligt en lokal trafikföreskrift är tillåten under minst 3 men mindre än 24 timmar, rätt att parkera på parkeringsplatser som genom lokala trafikföreskrifter reserverats för

rörelsehindre med parkeringstillstånd, varvid viss längsta uppställningstid som föreskrivits för sådan plats skall iakttas, samt rätt att parkera under högst 3 timmar på gågata.

När ett parkeringstillstånd för rörelsehindre används ska tillståndet placeras i fordonets främre del så att det är väl synligt och läsbart utifrån.

Parkeringstillstånd ger inte rätt att parkera på en plats som föreskrivits vara avsedd för ett visst ändamål eller fordonslag.

Parkeringsavgifter

Parkeringsavgiften är en kommunal angelägenhet, som kommunfullmäktige i varje kommun beslutar om.

När det gäller parkeringsavgiften för parkeringsplatser för personer med parkeringstillstånd för rörelsehindre är grundregeln att en parkeringsavgift ska betalas.

Några av kommunerna i landet tar dock inte ut någon parkeringsavgift på dessa parkeringsplatser.

Detta varierar från kommun till kommun så var uppmärksam när du ska parkera.

Hämta och lämna

För personer som inte uppfyller kraven för ett parkeringstillstånd finns i trafikförordningen (11 kap. 9 § punkt 7) ett allmänt undantag som innebär att man vid transport av sjuka eller rörelsehindrade får stanna och parkera trots parkeringsförbud enligt lokala trafikföreskrifter. Detta gäller endast om omständigheterna kräver det och om man är extra försiktig. I många fall kommer man då mycket närmare målpunkten och kan stanna för att hjälpa sin passagerare ur bilen innan föraren sedan parkerar fordonet på en vanlig parkeringsplats.

Regler om tillstånd

Reglerna om parkeringstillstånd för rörelsehindrade finns i 13 kapitlet 8 § trafikförordningen (1998:1276) och i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om parkeringstillstånd för rörelsehindrade (TSFS 2009:73) och allmänna råd om parkeringstillstånd för rörelsehindrade. Dessa regler grundar sig på EUs ministerråds rekommendation av den 4 juni 1998 (98/376/EG) om parkeringstillstånd för personer med funktionshinder.

Ansökan

Kommunerna är den myndighet som prövar ansökan och utfärdar tillståndet. Ansökan prövas, gratis, av den kommun där sökanden är folkbokförd eller om sökanden inte är folkbokförd i landet, där man vistas.

Tillståndet hör till en person, inte ett specifikt fordon. Alltså kan en person som tillfälligt ska köra eller åka med i ett annat fordon ta med sitt tillstånd och använda vid det specifika tillfället.

Straff för missbruk

Ett parkeringstillstånd som inte används korrekt kan återkallas.

I vissa fall kan även fordonet flyttas.

Det är viktigt att respektera och följa reglerna för att säkerställa att parkeringen förblir tillgänglig för dem som verkligen behöver den.

Det här är endast allmän information, då bötesbelopp och annat regleras av respektive kommun.

Undantag

Blåljusfordon får parkera var som helst.

Dock är väl kanske inte en av de få handikapparkeringsplatser som finns att rekommendera (ja, jag har sett det).

Användning utomlands

Handikapparkeringstillstånd som utfärdas i Sverige idag görs enligt det standardiserade EU-formatet och landets regler och erkänns i alla EU-länder. Utomlands ger kortet dig de rättigheter som gäller i det landet (kolla upp!). Då kan du också placera den fristående foldern intill tillståndet så att det landets språk syns tydligt.

Detta tillstånd ger innehavaren rätt att åtnjuta de parkeringsförmåner som erbjuds av den medlemsstat där han befinner sig.

Om detta tillstånd används, skall det anbringas på fordonets främre del så att framsidan är klart synlig för kontroll.

Efternamn

 Förnamn

 Namnteckning

2 8 -2 7 6-8 K-P

1 4 8 6

Parkeringstillstånd för rörelsehindrad

Sista giltighetsdag:
1-MAJ-2025

Serienummer
2 8 -2 7 6-8 K-P

Utfärdat av
 _____ **Kommun**

Pysäköntilupa	Parkimislova
Parkeringskort	Parkolási engedély
Parkovací povolení	Parkovacie povolenie
Autorizazio de parcare	Dovoljenje za parkiranje
Pozwolenie na parkowanie	Разрешение за парковка
Automašinas novietošanas atļauja	Contrassegno di parcheggio
Leidimas statyti automobilį	Tarjeta de estacionamiento
Cartão de estacionamento	Carte de stationnement
Parmissa ta' l-ipparkjar	Ceadúnas páirceála
Άδεια ὑπόθεσης	Parkkeerkaart
Parkausweis	Parking card
Dozvola za parkiranje	

Europeiska gemenskapens modell

De utländska orden är Parkeringstillstånd på de vid utfärdandet till EU hörande språken.

Pantsystemet 40 år

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: coca-cola.com, pantamera.nu, sverigesradio.se, gd.se

När man ville börja sälja aluminiumburkar i Sverige fick man också till uppgift att se till att de inte skulle hamna i naturen. 1984 var Sverige ett av de första länderna att införa pant – insamling av läskburkar mot att man fick några kronor tillbaks för dem.

Samtidigt ersattes de gamla plåtburkarna med aluminiumburkar.

Från början var panten 25 öre, men höjdes snart till 50 öre.

Då återvanns 63% av alla burkar.

När jag gick i lågstadiet i början av 90-talet hölls en kampanj i skolan där man skulle panta burkar och för varje kanske 10:e burk fick man sätta upp en droppe i papper på fönstret i korridoren i skolan. Jag tror att det var för något vattenprojekt. Men även bra för närmiljön.

När panten på PET-flaskor infördes 1994 hade vi redan vanan inne.

Sverige är idag bäst i världen på återvinning av burkar och PET-flaskor, 86% pantas.

Naturligtvis är panten – pengarna, en stor förklaring till framgången. Det är uppenbarligen tillräckligt mycket pengar (1 krona för burkar och små flaskor, 2 för stora flaskor)

för att folk ska tycka att det är värt besväret att ta tillbaka dem till affären. Men även förstås för att de tar plats hemma.

Sedan 1 januari 2006 är det förbjudet att sälja läsk i flaskor och burkar som inte går att panta.

Från och med 2023 ingår alla saft- och juiceförpackningar i pantsystemet.

Under 2023 såldes fler burkar och flaskor än någonsin tidigare – 3,09 miljarder – och av dessa pantades över 2,72 miljarder. Det är 88,5%. Pantningen skiljer sig åt mellan olika kommuner och kommuntyper.

Mer fokus på återvinning

1994, kom pantautomater för PET-flaskor. Sedan dess har pantsystemet i Sverige både förbättrats för att bli ännu mer miljövänligt och vi svenskar har ständigt blivit bättre på att panta.

Idag koncentrerar branschen sig mer på återvinningen, att burkarna och flaskorna ska kunna användas som råvara igen.

Det senaste är att man kan panta aluminiumburkar och petflaskor i samma maskin. Smidigt för konsumenten och utrymmessparande för butiken.

Det finns många ställen att panta på. Folk pantar först och främst för miljön. Men det finns även många som är i behov av pengar och vill ha sin pant tillbaka. Idag får man – enligt min egen erfarenhet – ofta panten i form av avdrag på det man handlar.

Välgörande ändamål

Man kan även välja att donera sin pant till välgörande ändamål.

Vill utöka pantställen

Returpack jobbar mycket med att utöka antalet pantställen.

Där man dricker ur pantbara burkar och flaskor ska det också finnas ett ställe där man kan panta.

En av lösningarna inför framtiden är att införa ett slags e-pantsystem.

Branschen tycker att om man kan man få hem varorna när man e-handlar måste det ju finnas ett sätt att bli av med pantburkarna och få tillbaka sina pengar också.

En flaska eller burk ger pant i 2 år efter att försäljningen av produkten har upphört.

Problem med import

Tyvärr har det svenska pantsystemet fått konkurrens de senaste åren.

Främst av privatimporterade ölburkar.

Aluminiumburkar, precis som de svenska, men utan pant.

Sedan 1 januari 2024 går de här burkarna att stoppa i automaterna i mataffären, men man får inga pengar för dem.

Det beror på att man inte betalat någon pant för dem när de köptes (i mataffärernas reklam står hur mycket extra man betalar i pant).

Att de burkarna går att återvinna och att det nu är förbjudet i Sverige att sälja burkar och flaskor som inte går att panta märks tydligt i matbutikerna.

Problemet med överfulla soptunnor vid pantautomaten, där burkar och flaskor som inte gick att panta slängdes, har försvunnit nästan helt. Glas- och metallåtervinning vid pantautomaterna har minskat eller tagits bort.

Matbutikerna ser positivt på att restauranger och pizzerior nu kanske slutar importera läsk från andra länder och kommer till dem och köper den. Det leder kanske till mer lokal handel.

Böter eller fickpengar

Jag, som är född 1984 och alltså har levt med pantsystemet i hela mitt liv, blir arg när jag ser flaskor och burkar som inte pantats – även om de ligger i papperskorgar.

Det är tur att det numera är ett bötesbrott att slänga burkar och flaskor på backen.

Man skulle kunna tro att jag fotat, men foto är faktiskt från nätet.

Att mjölka kor

Liksom människor producerar kor bara mjölk när de är dräktiga. Mjölkkor måste föda 1 kalv per år för att fortsätta producera mjölk. De brukar insemineras konstgjort inom 3 månader efter kalvning.

I tusentals år var det enda sättet för människor att få mjölk från en mjölkkö att mjölka för hand.

Att vänja kon vid mjölkning

När du tränar din ko att bli mjölkkö bestämmer du dig för vilken sida du vill kunna mjölka henne ifrån.

Man brukar oftast mjölka ifrån kornas högra sida. Börja med att bara ta lite försiktigt på juvret. Får du inte det så får du börja med lite mera grundläggande tämjning av djuret.

Gör gärna dessa övningar i samband med att kon äter något gott så hon får positiva associationer. Stressa inte, det måste få ta tid och bygger på förtroende. Att bli arg eller dänga till kon hjälper inte ett dugg.

Enda gången det är OK är för att skydda dig om du riskerar att skadas allvarligt av kons beteende. För kon är denna träning något nytt och det kan upplevas obehagligt eller farligt, så ta det lugnt och fint. Det är inte ovanligt att korna försöker sparka eller vifta irriterat med svansen.

När man obehindrat och utan överdriven försiktighet får röra vid kons juver kan man klämma lite mer på spenarna och så småningom börja ha en spann under juvret. Öva med en billig plastspann, hon kommer att trampa och sparka på den!

Återigen, tålmod, tid, upprepning och förtroende för utvecklingen framåt. Samma sak när det är dags att introducera något att sitta på - använd något billigt och lätt som ni inte blir skadade av om det flyger all världens väg (t ex en upp-och-nervänd plastspann) tills att man är säker på att kon tolererar det. Var på din vakt och se till att du har en flyktväg om kon blir nervös.

Handmjölkning, gör så här

Man börjar med att klappa på kon, så att hon vet att det är dags, sedan rengör man spenarna med en trasa.

Sitt eller stå böjd vid sidan av den uppbundna kon. Placera en ren hink framför kons bakben/under juvret. Var beredd att ta bort hinken om kon blir orolig.

Det finns två metoder:

1. Ta tag om spenen med hela handen, kläm åt högst upp med tummen och pekfingeret så att ingen mjölk försvinner uppåt i juvret och sedan kramar med fingrarna uppifrån och ner (och håller kvar) i tur och ordning tills mjölk sprutar ut ur spenen. Man behöver inte röra handen så mycket utan det är fingrarna som ska jobba. Denna metod anses som skonsammast för kon.

På en ko med korta spenar funkar dock den metoden inte så bra, för då hamnar mjölken i handflatan...

2. Man använder bara tumme, pekfinger och långfinger. Klämmer åt och drar neråt. Långfingeret används mest för att stödja/styrka upp pekfingeret. Denna metod är effektivare, men den ska utföras med känsla för djuret så att hon ej skadas.

Om inte kon har kalv vid sidan måste hon mjölkas ur helt varje gång annars riskerar hon att få mjölkstockning! Vill hon intej släppa mjölken kan man buffa (ganska kraftigt) på juvret underifrån precis som kalvarna gör.

En arbetsintensiv process som kan ta upp till 30 minuter per ko.

Skydda mjölken

Morgonmjölkningen sommartid görs helst innan flugorna vaknat, annars är det nästan omöjligt att genomföra den! Regnar det mycket så kan det vara bra att ha en frottéhandduk med ut vid mjölkningen så att man kan torka av sidan på kon, annars riskerar man skitiga droppar i mjölken och då kunde man lika gärna struntat helt och hållet i hygienien! Är korna alltför smutsiga och regnet öser ner så kan kalvar, katter och grisar få dela på mjölken.

Det är bra om man har något att lägga över spannen efter man mjölkat klart så att inte flugor eller kringblåsande skräp faller ner i mjölken. För säkerhets skull silar man också mjölken, antingen genom engångsfilter av

papper eller ren silduk som man lägger i lämplig silanordning. Man kan t. ex. köpa De laval's disc filters och lägga dem i ett durkslag som används enbart till mjölk och som görs sterila mellan varje gång.

Frågar man livsmedelsverket så ska all mjölk pastöriseras, dvs upphettas så att alla bakterier dör. Därefter ska den kylas och hållas kyld (under 8 grader Celsius).

Vill man separera mjölken är den enklaste lösningen att låta mjölken stå kallt i en skål till dagen därpå så att grädden flyter upp. Sedan kan man skumma av grädden med en vanlig sked. Får mjölken stå i skålen i två dygn blir det mera grädde och magrare mjölk att dricka. Vill man använda separator bör detta göras direkt medan mjölken är ljummen.

FOTO: Bernt Fransson

Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International

Modern mjölkindustri

Det finns de som fortfarande tycker om den nära och personliga kontakten med sina kor. Men det är inte många som mjölkar kor för hand nu för tiden.

Det är förstäeligt att när de första automatiserade mjölkningsmaskinerna dök upp i slutet av 1800-talet.

Så snart de hade råd med en, automatiserade bönder och mejerister sin mjölkning för att påskynda processen.

Mjölkmaskiner har fortsatt att utvecklas med uppfinningar som gör dem enklare, billigare, snabbare och mer effektiva för bonden och bekvämare för kon. Nu är det svårt att hitta en mjölkbonde som inte har automatiserad mjölkning.

Dagens maskiner kan mjölka 100 kor på en timme, jämfört med de 2-3 kor en enskild arbetare kan göra för hand.

Brukligt är att mjölka i samband med utfodring morgon och kväll. Antingen står de uppbundna i sina egna bås eller, under sommarhalvåret, fodrar man dem vid några träd i hagen där man t ex satt upp tjudringsringar så man kan binda upp dem.

En rekommendation är att inte använda vanliga grimskافت utan kedja eller sådana remmar man har bakom rumpen på djuren när de står i hästtransporter. Kor är starka och om de får panik eller bestämmer sig för att ta sig loss så sliter de grimskافتen rakt av! Öva bara att binda upp dem i samband med utfodring till en början, mjölkningen får vänta tills de accepterar att stå tjudrade.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: elinsvardh.se, agritech.tnau.ac.in, ciwf.com, handbok.alternativ.nu, internetmedicin.se

LÄTTLÄST

Ingrids idé blev 8 Sidor

För 50 år sedan fanns
inte tidningen 8 Sidor.
Men det ändrades
när Ingrid Dalén fick en idé.

Ingrid Daléns dotter
hade svårt att läsa
den vanliga tidningen.
Därför tyckte Ingrid
att Sverige behövde
en lättare tidning.

– Alla människor
behöver kunna läsa tidningar
och få information,
säger Ingrid Dalén till 8 Sidor.

På den tiden jobbade hon
i organisationen FUB.

De skickade hennes idé
till Sveriges regering.

Regeringen bestämde
att några experter
skulle göra en undersökning
om lättlästa nyheter.

Undersökningen visade
att lättlästa nyheter
var bra för många människor.

År 1984 kom det
första numret av den
lättlästa tidningen 8 Sidor.

Det var den 11 oktober.

– Namnet 8 Sidor ska visa
att det är en tidning
som du orkar läsa,
säger Ingrid Dalén.

I år fyller 8 Sidor 40 år.

Tidningen behövs fortfarande,
tycker Ingrid Dalén.

I dag är Ingrid Dalén 101 år.
Hon tycker att många saker
har blivit mer rättvisa
under åren hon har levt.

Kvinnor får bestämma
mer än tidigare.

Mycket har också blivit
bättre för personer med
funktionsnedsättningar.

Men mer behöver ändras
om det ska bli rättvist
för alla, tycker Ingrid Dalén.

– Det borde stå i lagen
att personer med
funktionsnedsättningar
ska ha rätt till stöd för
att läsa nyheter och böcker,
till exempel, säger hon.

Ingrid Dalén läser själv 8 Si-
dor.

– Jag får tidningen
i brevlådan varje vecka.
Jag ska få den så länge
jag lever, säger hon.

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: 8sidor.se

LÄTTLÄST

Anpassad grundskola och gymnasieskola

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: hejaolika.se, anpassadgymnasieskola.se

Förra året och i år genomgår Särskolan och Träningsskolan stora förändringar.

Detta efter hårt arbete av 2 elever och vanlig bearbetning i riksdag och regering.

Man vill minska mobbning, utanförskap och begränsningar för dessa elever, man vill istället öka möjligheterna.

Särskolan bytte namn till Anpassad grundskola och Anpassad gymnasieskola.

Träningsskolan försvann och blev istället en del av de ovanstående.

Man vill att den Anpassade gymnasiesärskolans program ger elever större möjligheter till arbete, daglig verksamhet eller studier efteråt.

Idag sitter nästan en tredjedel av vuxna med intellektuell funktionsnedsättning hemma.

Programmen i anpassad gymnasieskola

Nationella program

I anpassad gymnasieskola finns det nio yrkesinriktade nationella program.

”Administration, handel och varuhantering”

”Fordonsvård och godshantering”

”Hälsa, vård och omsorg”

”Estetiska verksamheter”

”Hantverk och produktion”

”Samhälle, natur och språk”

”Fastighet, anläggning och byggnation”

”Hotell, restaurang och bageri”

”Skog, mark och djur”

Individuella program

Alla program är 4-åriga, minst 3 600 timmar.

På Härnösands gymnasiesärskola finns de tre som står först.

Sedan 2003 har Naturbruksgymnasiet Nordvikaskolan haft gymnasiesärskoleverksamhet. Idag erbjuder man programmen

”Fordonsvård och godshantering”

”Skog, mark och djur”

Individuella program

Individuella program är anpassade utbildningar för dig som behöver en utbildning som är särskilt anpassad efter dina förutsättningar.

Programmet är till för dig som inte kan gå på ett nationellt program i anpassad gymnasieskola på grund av din funktionsnedsättning.

På det individuella programmet får du också kunskaper för att klara av att sköta ditt hem, din vardagsekonomi och din hälsa.

På en del skolor kan du kombinera ett nationellt program med det individuella programmet. Du går då med en klass på vissa lektioner, men får också individanpassad utbildning.

Läringsutbildning

På de nationella programmen kan man få lärlingsutbildning. Det betyder att man under minst halva utbildningen är ute på en eller flera arbetsplatser. En lärlingsutbildning är likvärdig en motsvarande utbildning som ges på skolan.

Särskilda varianter

En särskild variant i anpassad gymnasieskola är som ett nationellt program men med andra kurser inom programfördjupningen. För att bli antagen till särskild variant kan det finnas särskilda förkunskapskrav och ibland får du göra ett antagningsprov för att komma in.

Idrottsutbildningar

Det finns två varianter av idrottsutbildningar på gymnasienivå: riksidrotts-gymnasier (RIG) och nationellt godkända idrottsutbildningar (NIU). Båda är kvalitetssäkrade och riktar sig till elever som vill kombinera sin gymnasieutbildning med en elitidrottsutbildning.

Riksidrotts-gymnasier kan elever från hela landet söka till.

Inom Riksidrotts-gymnasiesystemet finns en anpassad gymnasieskola, Höghammar-skolan i Bollnäs.

Riksidrotts-gymnasium gäller i tre ansökningsomgångar.

NIU - nationellt godkända idrottsutbildningar

Utbildningarna uppdateras varje år, så man får titta om det finns några när man ska söka.

De nationellt godkända idrottsutbildningarna är lokala eller regionala.

Specialidrott

Utbildningarna har tydlig elit-idrottskaraktär. Därför får endast riks-idrotts-gymnasier och nationellt godkända idrottsutbildningar ämnet specialidrott.

Specialidrott får ingå med 200 poäng i programfördjupningen och 200 poäng i det individuella valet. Ämnet får efter beslut av rektor dessutom läsas som utökat program med 300 poäng. Elever som går de här utbildningarna kan alltså läsa 700 poäng specialidrott.

Så här söker du

Vill du söka till ett riks-idrotts-gymnasium ska du först vända dig till special-idrotts-förbundet för den idrott du är intresserad av för den idrottsliga antagningen. Därefter vänder du dig till skolan för antagningen till program.

Ansökan till de nationellt godkända idrottsutbildningarna kan ske på olika sätt. För vissa idrotter ska du först vända dig till special-idrotts-förbundet och därefter till skolan. Andra idrotter överlåter antagningen till skolan.

Riksrekrytering

En riksrekryterande utbildning kan sökas av elever från hela landet på samma villkor.

Du hittar riksrekryterande anpassade gymnasieskolor i Skolverkets söktjänst.

John Langdon Down

TEXT: Stina Palm

KÄLLA: Wikipedia, stanfordmag.org

John Langdon Haydon Down, född 18 november 1828 i Torpoint i Cornwall, död 7 oktober 1896 i Teddington i Richmond i sydvästra London, var en brittisk läkare och psykiatriker som är mest känd för sitt arbete med mentalt handikappade barn, som man sa då (eller om det bara är direktöversatt från engelska). Downs syndrom är uppkallat efter honom. Down var hans faders efternamn medan Langdon var moderns.

Biografi

Han började skolan i Devensport Classical and mathematical school, och var en utomordentlig elev. Vid 14 års ålder började han som lärling hos sin far, som var apotekare i hemstaden. När han var 18 flyttade han till London för att arbeta som assistent hos en kirurg. Efter ett tag kom han in på det farmaceutiska laboratoriet i Bloomsbury Square och här vann han senare pris för sitt arbete inom den organiska kemin. Han träffade även Michael Faraday och hjälpte t. o. m. honom i hans arbete med gaser.

Flera gånger kallades han tillbaka till faderns apotek för att hjälpa till, dock dog fadern 1853. Vid det här laget ville John ha ett arbete inom kemin, men det var svårt vid denna tidpunkt så han valde att satsa på ett yrke inom medicinen. Samma år som fadern dog började han som student på Royal London Hospital och fick då titeln MD, Medicinae Doctor (Doktor i medicin). Han valde senare att fokusera på utvecklingsstörda människor.

Arbete

1858 tilldelades han platsen som medicinsk föreståndare på en institution i Earlswood i Surrey, England.

Den vanligaste formen av utvecklingsstörning han träffade på kom att kallas Downs syndrom.

1868 inrättade han en egen institution i Normansfield, numera känd som Langdon Down Center.

I engelsk litteratur kan man läsa att de tidigare benämningarna mongolism och mongolid har med landet Mongoliet att göra. Som att det skulle ha med etnicitet att göra. Eller möjligtvis bara det lite asiatiska utseendet.

Jag har valt att utelämna en hel del historia, då tidiga upptäckter och äldre benämningar på Downs syndrom inte är så smickrande. Vill du läsa detta, se källorna.

NadineLive

Creative Commons Attribution-Share Alike
4.0 International

Loranchet

Creative Commons Attribution 3.0 Unported

Världsdagen för Downs syndrom firas den 21 mars för att kromosom(par) nummer 21 hos personer med syndromet har 3 kromosomer.

PAPPER OCH STYGN

VÄDJAN!

I juni 2025 fyller Öbackabrus 15 år.

Vill du att den ska leva efter 15-årsjubileumet får du jättegärna skicka in bidrag eller förslag till Öbackabrus mars 2025 och den.

Bidrag lämnas på papper eller mailas till
papper-stygn@harnosand.se

Tack på förhand!

OBS! Inlämnade bidrag kanske inte kommer med eller kanske inte ser ut exakt som ditt förslag.

